

TYRNÄVÄN KUNTA

Sosiaali- ja terveyslautakunta
lääkäiden palvelut, Vammaispalvelut

OMAISHOIDONTUKI VUONNA 2018

Omaishoidontuki mahdollistaa henkilön kotihoidon alentuneesta toimintakyvystä, sairaudesta, vammasta tai muusta vastaavanlaisesta syystä huolimatta. Omaishoidontuen palkkio on riippuvainen muiden annettujen palvelujen määrästä niin, että esim. henkilön saamat runsaat kunnalliset palvelut vähentävät tukea. Palvelukokonaisuus määritellään omaishoidontuesta päättävän työntekijän yhdessä asiakkaan ja omaishoitajan kanssa tekemässä hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain hoitopalkkion alimman määrän, joka vuonna 2018 on 392,57 €/kk. Omaishoidontuen palkkiosta ei peritä asiakasmaksua. Muista palveluista peritään hoidettavalta asiakasmaksulain mukaiset ja sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistamat asiakasmaksut. Omaishoidontukea ei makseta sellaiselle henkilölle, joka saa tapaturma- tai liikennevakuutuksesta hoitotukea.

Hoitajaksi voidaan ottaa vain henkilö, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen. Hoitajan tulee olla täysi-ikäinen henkilö, joka kuntosaa ja terveydentilansa puolesta kykenee huolehtimaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovituista hoidettavan tarpeista. Omaishoidontuesta päättävä voi edellyttää hoitajaksi ilmoitetun tarvittaessa toimittamaan asiantuntijan lausunnon siitä, että on kykenevä toimimaan kyseisen asiakkaan hoitajana.

Hoitajan kanssa tehdään omaishoitosopimus, johon liitetään hoidettavaa koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma. Tuen maksamisen edellytyksenä on allekirjoitettu sopimus liitteineen.

Omaishoidontuen maksaminen ei keskeydy ajalta, jolloin hoidettava on Kelan tai vakuutusyhtiön kustantamassa ympärivuorokautisessa kuntoutuksessa. Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kolmen (3) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa.

Hoitajasta johtuvasta syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kahden (2) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa esim. hoitajan sairastuminen.

Laskettaessa hoitopalkkiota on yhden päivän korvaus 30:s osa koko kuukauden korvauksesta. Palkkiota vähennetään koko keskeytyksen ajalta. Mikäli omaishoito keskeytyy koko kalenterikuukaudeksi, palkkiota ei makseta. Keskeytyminen ei koske omaishoidontuen sopimuksessa määriteltyjä palveluja.

MAKSULUOKAT JA TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET

Asiakasryhmä 1, 392,57 €/kk

- Asiakas tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, mutta selviytyy osittain itsenäisesti. Hoitotyö sitoo pääsääntöisesti hoitajan kokopäiväisesti.
- Asiakasryhmän ulkopuolelle jäävät asiakkaat, joilla avun tarve kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin.
- Mikäli asiakas on yli 14 vuorokautta kuukaudessa vuorohoidossa, ei oikeutta omaishoidon tuen palkkioon ole.
- Tähän ryhmään kuuluvat yli viisi (5) vuorokautta kalenterikuukaudessa säännöllisessä vuorohoidossa olevat asiakkaat, joiden hoitoisuus on 2. asiakasryhmän mukainen.
- Lapsilla hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon.

Asiakasryhmä 2, 699,00 €/kk

- Asiakas tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa. Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalla. Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden
- Mikäli hoidettava on säännöllisesti vuorohoidossa 4 – 5 vuorokautta kalenterikuukaudessa, niin maksuluokka ei muutu.
- Lapsilla hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon.
- Mikäli omaishoitaja hoitaa hoitotyön sitovuudeltaan 2. asiakasryhmään kuuluvaa asiakasta ja asiakas saa runsaasti kunnallisia hoito- ja avopalveluja, omaishoidontuki maksetaan 1. asiakasryhmän mukaan.
- Mikäli asiakas käy oppivelvollisuuskoulua tai saa runsaasti kunnan järjestämää päivähoitopalvelua tai päivähoitoa, omaishoidontuki maksetaan 1. asiakasryhmän mukaan
- Hoitopalkkio voidaan maksaa alennettuna myös hoitajan pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja huomioiden).
- Kun asiakas on kotihoidossa vähintään kaksi (2) kuukautta ilman runsaita kunnallisia palveluja, maksetaan tuki 2. asiakasryhmän mukaan.

Runsaille kunnallisilla palveluilla tarkoitetaan:

- Asiakas käy säännöllisesti päivätoiminnoissa yli viisi (5) tuntia päivässä 4 – 5 kertaa viikossa tai
- Asiakas käy säännöllisesti päivätoiminnoissa yli viisi (5) tuntia päivässä 1 – 3 kertaa viikossa ja saa lisäksi kotihoitoa tai palvelua 21 – 29 tuntia kuukaudessa tai
- Asiakas saa säännöllisesti kotihoitoa tai palvelua 30 tuntia tai enemmän kuukaudessa.

Asiakasryhmä 3, korotettu omaishoidontuki 1023,91 €/kk

- Omaishoidon tukea voidaan maksaa korotettuna, mikäli omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle omaisensa saattohoidon, äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi.
- Korotettua omaishoidon tukea ei voida maksaa, jos omaishoitaja on eläkkeellä, päivärahalla, opiskelijana tai hän saa muuta säännöllistä tuloa.
- Korotettua omaishoidon tukea voidaan maksaa enintään kolmen kuukauden ajan.
- Mikäli hakijalle myönnetään korotettu omaishoidontuki, se maksetaan hakemispäivästä lähtien.

OMAISHOITAJAN HOITOTEHTÄVÄÄ TUKEVAT PALVELUT

Valmennus ja koulutus

Omaishoitolakiin lisätyssä 3 a §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää omaishoitajan hoitotehtävää tukevia palveluja. Pykälän 1 momentissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää tarvittaessa omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö kirjataan lain 7 §:n mukaiseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Tarvittaessa kunta voi huolehtia valmennuksen ja koulutuksen aikaisesta sijaishoidosta.

Omaishoitajan valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta ja kehittää valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Omaishoitajien yksilölliset tilanteet vaihtelevat esimerkiksi valmiuksien ja muiden olosuhteiden mukaan siten, ettei valmennus ole ehdoton edellytys omaishoitosopimuksen tekemiselle, vaan kunnalla on mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan.

Omaishoitolain siirtymäsäännöksen mukaan omaishoitajan valmennusta koskevaa säännöstä sovelletaan vasta 1.1.2018 alkaen. Valmennuksen järjestämiseen liittyvä suunnittelu ja toiminnan laajentaminen voidaan kuitenkin käynnistää välittömästi lain voimaantulua 1.7.2016.

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevan koulutuksen tavoitteena on tukea omaishoitajan osaamisen kehittämistä ja valmiuksien ylläpitämistä omaishoitosuhteen aikana. Koulutuksen laatu ja sisältö määräytyvät omaishoitajan yksilöllisen tarpeen ja omaishoitotilanteen vaatimusten mukaisesti esim. erilaisten apuvälineiden käyttöön, ergonomisten työasentojen opettamiseen ja haasteellisista tilanteista selviytymiseen.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Omaishoitolakiin lisätyn uuden 3 a §:n 2 momentissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää tarvittaessa omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia.

OMAISHOITAJAN VAPAAT

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoidosta kunnan kanssa sopimuksen tehneellä on oikeus vapaaseen hoidon sitovuuden mukaan. Jokaisella omaishoitolain 8 §:n mukaan omaishoitosopimuksen tehneellä hoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on edelleen oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää.

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Hoito omaishoitajan vapaan ajaksi voidaan järjestää joko omana toimintana tai ostopalveluna rekisteröidyltä palveluntuottajalta. Hoidon tulisi ajallisesti vastata omaishoitajan antamaa hoitoa. Jos hoitajat ovat sidottuja hoitotyöhön ympärivuorokautisesti, tulisi myös heidän vapaansa ajaksi järjestettävän hoidon olla ympärivuorokautista. Jos hoitajan sidonnaisuus ajoittuu vain päiväsaikaan, myös hänen vapaansa aikainen hoito voisi vastaavasti tapahtua päiväsaikaan.

Vammaispalveluissa omaishoitajan vapaan aikainen hoito voidaan järjestää joko lyhytaikaisena hoitona (mm. ryhmässä), omaishoidon vapaan avustajapalveluna tai ostopalveluna tilapäishoidon yksikössä. Iäkkäiden palveluissa vapaa voidaan järjestää palvelusetelillä tai ostopalveluna iäkkäiden tehostetun palveluasumisen yksikössä. Hoito omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi voidaan järjestää myös omana toimintana. Järjestetystä hoidosta asiakas maksaa enintään 11,40 euroa vuorokaudessa (enintään 36 vuorokautta/vuosi). Harkinnanvaraisen vapaan osalta peritään asiakasmaksut sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen mukaisesti.

Omaishoidon tuesta annetussa laissa on lisäys (4§), jonka mukaan kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikaisen hoidon järjestämällä sijaishoidon hoidettavan kotiin. Sijaishoito voidaan järjestää toimeksiantosopimuksella (Omaishoitolaki 4a§), jonka kunta tekee tehtävään soveltuvan henkilön kanssa. Sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö.

Kunta päättää viimesijassa siitä, miten omaishoitajan vapaan tai poissaolon aikainen hoito järjestetään. Hoidon järjestäminen sijaishoitajan avulla edellyttää kuitenkin, että omaishoitaja suostuu siihen ja että hoidettavan mielipide on huomioitu. Järjestelyn tulee aina olla hoidossa olevan henkilön edun mukainen. Sijaishoidon käyttö kirjataan hoidettavalle laadittuun hoito- ja palvelusuunnitelmaan (Omaishoitolaki 7§). Sijaishoitopalkkion määrä ei ole sidoksissa omaishoitajalle omaishoitolain 5§:n mukaan maksettaviin palkkioihin.

Mikäli omaishoito järjestetään sijaishoidon avulla, sijaishoitajalle maksetaan sijaishoitopalkkio maksuluokkien mukaisesti;

Asiakasryhmä 1	57,63 €
Asiakasryhmä 2	68,12 €
Asiakasryhmä 3	78,61 €

Lisäksi maksetaan sijaishoitajalle kulukorvausta (11,77 €/vuorokausi), kun hoito tapahtuu sijaishoitajan kotona.

Vapaapäivien sijaishoitopalkkio on päiväkohtainen. Sijaishoidon palkkiot ja korvaukset sisältyvät omaishoidon määrärahavaraukseen.

Lakisääteiseen vapaaseen oikeutetut hoitajat

1. Omaishoitaja hoitaa sitovuudeltaan asiakasryhmään 1 kuuluvaa asiakasta. Oikeus vapaaseen säilyy, vaikka hoidettava saa kodin ulkopuolisia palveluja enintään viisi tuntia/ arkipäivä. Omaishoitajan on huolehdittava hoidettavasta kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidettavan oppivelvollisuuden suorittaminen ei vähennä omaishoitajan vapaa-oikeutta.

2. Omaishoitaja hoitaa sitovuudeltaan asiakasryhmään 1 kuuluvaa asiakasta ilman muita palveluja. Sidonnaisuus on jatkuvaa ja päivittäistä sekä hoidettava tarvitsee huolenpitoa päiväsaikaan niin runsaasti, että hoitajan on oltava hoidettavan luona pääsääntöisesti aamusta iltaan.

3. Omaishoitaja hoitaa sitovuudeltaan asiakasryhmään 2 kuuluvaa asiakasta. Oikeus vapaaseen säilyy, vaikka hoidettava saa kodin ulkopuolisia palveluja enintään viisi tuntia/ arkipäivä. Hoidettavan oppivelvollisuuden suorittaminen ei vähennä omaishoitajan vapaa-oikeutta.

Vapaasta ja sen järjestämisestä sovitaan omaishoidon tukea koskevassa sopimuksessa. Vapaan järjestämisestä tehdään myös viranhaltijapäätös. Vapaa voidaan järjestää suunnitelmallisesti ottaen huomioon hoitajan toivomukset ja kunnan mahdollisuudet varahoidon järjestämiseen. Hoitaja voi käyttää kertyneet vapaapäivät jälkikäteen kuukausittain tai puolivuositain, kuitenkin sen kalenterivuoden aikana, kun oikeus vapaaseen on syntynyt. Joulukuun vapaapäivät ovat käytettävä joulukuun aikana. Etukäteen vapaapäiviä ei voi käyttää.

Jos hoidettava on säännöllisessä vuorohoidossa vähintään neljä (4) vuorokautta kuukaudessa, oikeutta vapaaseen ei ole. Mikäli omaishoito keskeytyy tilapäisesti yli viisi vuorokautta kalenterikuukauden aikana, oikeutta vapaaseen ei siltä kalenterikuukaudelta synny.

Mikäli omaishoitajalla on hoidettavia kaksi tai useampia, omaishoidosta maksettavan palkkion määrä on hoidettavan hoitotason mukainen. Omaishoitajalle myönnetään lakisääteistä vapaata enintään 3 vrk/kk.

Harkinnanvaraisen vapaan myöntäminen

Harkinnanvaraista vapaata voidaan myöntää enintään viisi (5) vuorokautta kuukaudessa. Päätöksenteko perustuu yksilökohtaiseen harkintaan ja merkitään hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Harkinnanvaraista vapaata ei pääsääntöisesti voi kerryttää vaan se pidetään kalenterikuukausittain. Jos asiakkaalla on myös harkinnanvaraisia vapaita, lakisääteiset ja harkinnanvaraiset vapaat on pidettävä kalenterikuukauden aikana.

Mahdollisuus vapaaseen

Omaishoitajille, jotka hoitavat asiakasryhmään 1 kuuluvaa asiakasta, voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan vuosittain yksi yhtäjaksoinen viikon (7 päivää) mittainen loma, jolta ajalta maksetaan hoitopalkkio. Hoidon järjestämisestä sovitaan erikseen ja palveluista peritään hoidettavalta maksuasetuksen mukainen asiakasmaksu.

Omaishoitajien jaksamista tuetaan järjestämällä hoitajien tapaamisia virkistykseen ja koulutuksen merkeissä kerran kuukaudessa.

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMINEN

Omaishoidontukea myönnetään kaikille tuen myöntämiskriteerit täyttävillä Tyrnävällä asuville, tyrnäväläisille henkilöille.

Omaishoidontuessa on voimassa jatkuva hakumenettely. Omaishoidontuki myönnetään hakemuskuukauden alusta.

Vammaispalvelussa (alle 65-vuotiaat) omaishoidon tuen myöntää vammaispalvelusta vastaava sosiaalityöntekijä. Iäkkäiden palveluissa palvelupäällikkö tekee tukipäätöksen SAS-työryhmän tekemän esityksen perusteella. Tukipäätös tehdään toistaiseksi voimassa-olevana. Erityisestä syystä omaishoidosopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa. (937/2005)

Maksuluokan muutos myönnetään hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Jälkikäteen muutosta ei myönnetä. Lääkärin lausunto on oltava käytettävissä asiasta ensimmäistä kertaa päätettäessä tai asiakkaan hakiessa korotusta maksuluokkaan.

Tuki maksetaan kuukausittain seuraavan kuukauden 15. päivänä sekä iäkkäiden- että vammaispalveluissa.

Siirrettäessä omaishoidontukiasia vammaispalvelusta iäkkäiden palveluihin järjestetään aina siirtopalaveri. Siirtopalaverissa päivitetään omaishoidon osalta palvelusuunnitelma ja omaishoidon vapaan järjestäminen. Palaverissa ovat läsnä ainakin viranhaltijat omaishoidettava ja omaishoitaja.

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

Sosiaalihuoltolain 27 b §:n mukainen vapaa omaistaan tai läheistään hoitavalle henkilölle

Kunta voi tarvittaessa järjestää tuen tarpeessa olevan henkilön päivittäin sitovaa hoitoa ja huolenpitoa antavalle omaiselle tai läheiselle vapaapäiviä sekä alle vuorokaudenpituisia virkistysvapaita. Säännös liittyy sosiaalihuoltolain 11 §:n 10 kohdassa tarkoitettuihin tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseen. Säännös koskee käytännössä niitä henkilöitä, jotka täyttävät kriteerit omaishoitosopimuksen tekemiselle, mutta jotka eivät syystä tai toisesta ole tehneet sopimusta.